

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

21-27/09
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 6165 датум 05.08.2009.

На основу чл. 24. ст. 2. Закона о Заштитнику грађана („Сл. гласник РС“ бр. 79/2005 и 54/2007), поступајући по иницијативи Н.Н. из Б....., Заштитник грађана даје

МИШЉЕЊЕ

У доброј беседи, још од античких времена па до данас, беседник исказује познавање једне или више научних, стручних и других области, зрелост, богатство духа... Један од основних услова за добру беседу је актуелност. Добра беседа не сме да буде дискриминаторска, увредљива, понижавајућа, непристојна; у њој нема места говору мржње и злоупотреби слободе говора. Слободу беседништва, посебно младих људи, није пожељно спутавати, већ усмеравати у правцу наведених и других стандарда добре беседе.

Заједница економских, правно - биротехничких, трговинских и угоститељско - туристичких школа организује ученичка такмичења у беседништву, која се одвијају према *Правилнику о Републичком такмичењу из реторике и беседништва*. Сагледавајући правила о одвијању такмичења са становишта Уставом гарантоване слободе изражавања, посебно имајући у виду одредбу члана 1. („*Такмичење ученика у беседништву има за циљ подстицање и продубљивање знања, исказивање посебних склоности, развијање способности говора, аргументовања, правилног закључивања, примену правила лепог говора, развијање креативности, неговање такмичарске традиције и такмичарског духа код ученика*“), Заштитник грађана није нашао основ за оцену да је чланом 10. став 1. Правилника, којим се забрањују беседе на актуелне политичке теме, циљно и обавезно осујећена слобода говора на такмичењима које Заједница организује. Заједница је међутим, вештијом формулацијом те одредбе могла, и од ње се то с обзиром на природу тог удружења очекује, да на квалитетнији начин предупреди увредљиве, понижавајуће и непристојне беседе, као и друге облике злоупотребе слободе говора.

Разлози

Заштитнику грађана обратила се Н.Н. из Б....., оспоравајући са становишта људских слобода и права члан 10. Правилника о Републичком такмичењу из реторике и беседништва, од 13.02.2009. године (даље: Правилник), Заједнице економских, правно - биротехничких, трговинских и угоститељско - туристичких школа (даље: Заједница), јер се тим чланом ученицима који су учесници такмичења забрањује да говоре беседе на „актуелне политичке теме“, чиме се, према њеном мишљењу укида слобода говора.

Заштитник грађана је од Н.Н. примио и додатне информације по овом питању, и остварио је контакте са госпођом М.М. из Б..... Заштитник грађана упознат је и са дописом Министарства просвете у вези с овим питањем. Најзад, извршен је увид у одговарајућу документацију, као и прописе, посебно у Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник“ бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04), Закон о привредним друштвима („Сл. гласник“ бр. 125/2004), раније важећи Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана („Сл. гласник“ бр. 24/82, 39/83, 17/84, 50/84, 45/85 и 12/89), Стручно упутство о организовању такмичења и смотри ученика основне и средње школе, од 25 децембра 2008, Календар такмичења и смотри ученика средњих школа за школску 2008/2009. годину, од 25 децембра 2008, као и сам Правилник.

Члан 10. Правилника гласи: *„Беседа на задату и на изабрану тему не може обухватити актуелне политичке теме, нити на било који начин позивати на националну, верску, расну, полну или било коју другу дискриминацију. Ученик чија беседа на изабрану тему не буде у складу са ставом 1 овог члана биће дисквалификован.“*

Госпођа М.М. истакла је у поступку да је одредба члана 10. став 1. унета у Правилник с намером да на такмичењима из беседе не долази, као што је то раније био случај, *„до врећања нечије личности, страначког деловања или других непримерених активности“*. М.М. је истакла и да Заједници никако није била намера да ограничи слободу говора младих људи, већ супротно томе да, самим организовањем такмичења из беседништва, промовише не само беседништво него и слободу говора.

У погледу става 2. члана 10. М.М. је изнела да је обавезна дисквалификација ученика чија је беседа само на изабрану тему, а не и друге беседе из члана 8. Правилника (беседе на задату тему и импровизоване беседе), резултат неуспешне правне квалификације ове одредбе, а не жеље за успостављање било какве дискриминације ученика по овом или неком другом основу.

Заштитник грађана је имао у виду да се већ 13 година одржавају републичка такмичења у беседништву, као и да је неколико чланова жирија такмичења, као и професора реторике, подржало брисање спорног члана 10. Правилника, што није усвојено од стране надлежног органа Заједнице.

Уставом Републике Србије и Законом о Заштитнику грађана овај орган установљен је као независан државни орган који штити права грађана и контролише рад органа државне управе, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Републике Србије, као и других органа и организација, предузећа и установа којима су поверена јавна овлашћења (члан 1. став 1. Закона о Заштитнику грађана). С обзиром да Заједници није поверено вршење јавних овлашћења, Заштитник грађана нема контролна овлашћења према том удружењу. Заштитник грађана, међутим, поред покретања и вођења поступака контроле, има право да пружањем добрих услуга, посредовањем и давањем савета и мишљења о питањима из своје надлежности делује превентивно, као и у циљу унапређења заштите људских слобода и права (члан 24. став 2. Закона о Заштитнику грађана).

Узимајући у обзир право и обавезу Заштитника грађана да се стара о заштити и унапређењу људских и мањинских слобода и права (чл. 1. ст. 2. Закона о Заштитнику грађана), а посебно ценећи чињеницу да такмичење у беседништву организује удружење образовних установа, а на њему учествују ученици, овај орган оценио је као сврсисходно да упуту мишљење о питању из своје надлежности, верујући да ће уважавање тог

мишљења од стране Заједнице допринети унапређивању и заштити остваривања слободе говора.

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Саша Јанковић

Доставити :

- подносиоцу иницијативе
- Заједници економских, правно - биротехничких, трговинских и угоститељско - туристичких школа
- Министарству просвете
- Јавности, преко интернет сајта
- У списе предмета